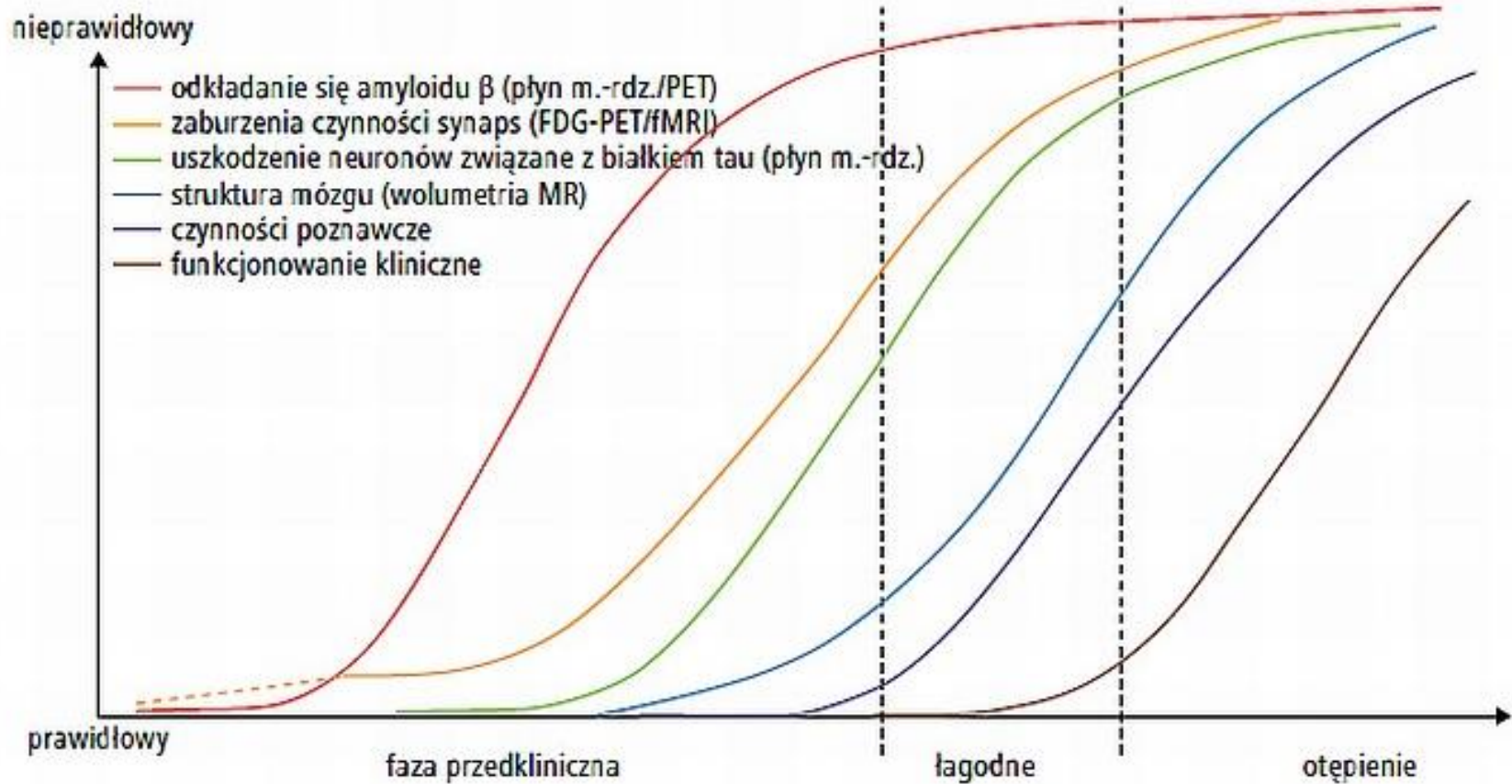

Objawy zwiastujące początek otępień

Tomasz Sobów, dr hab.

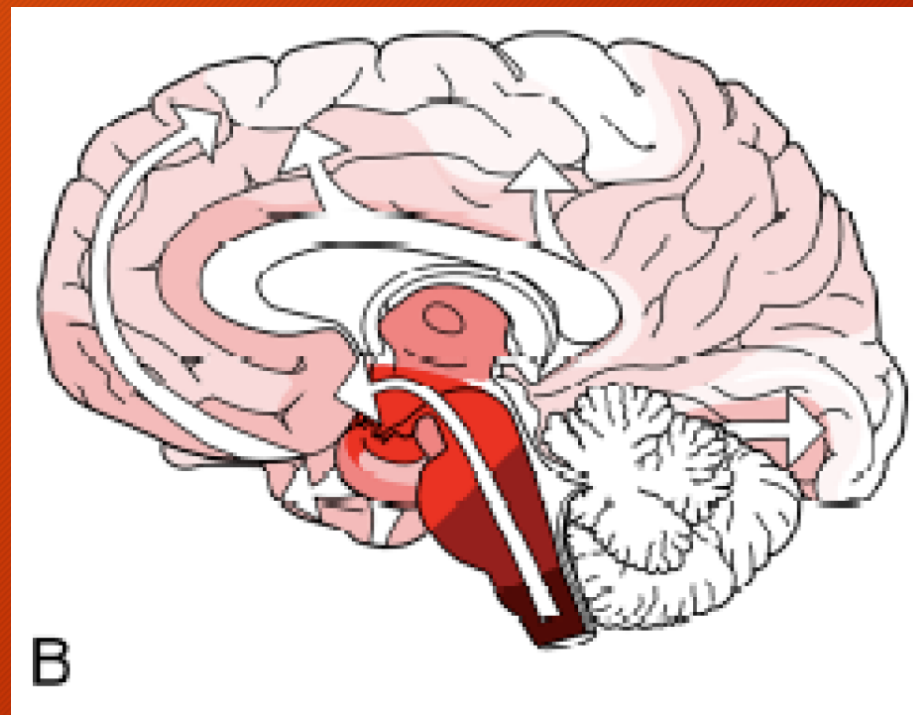
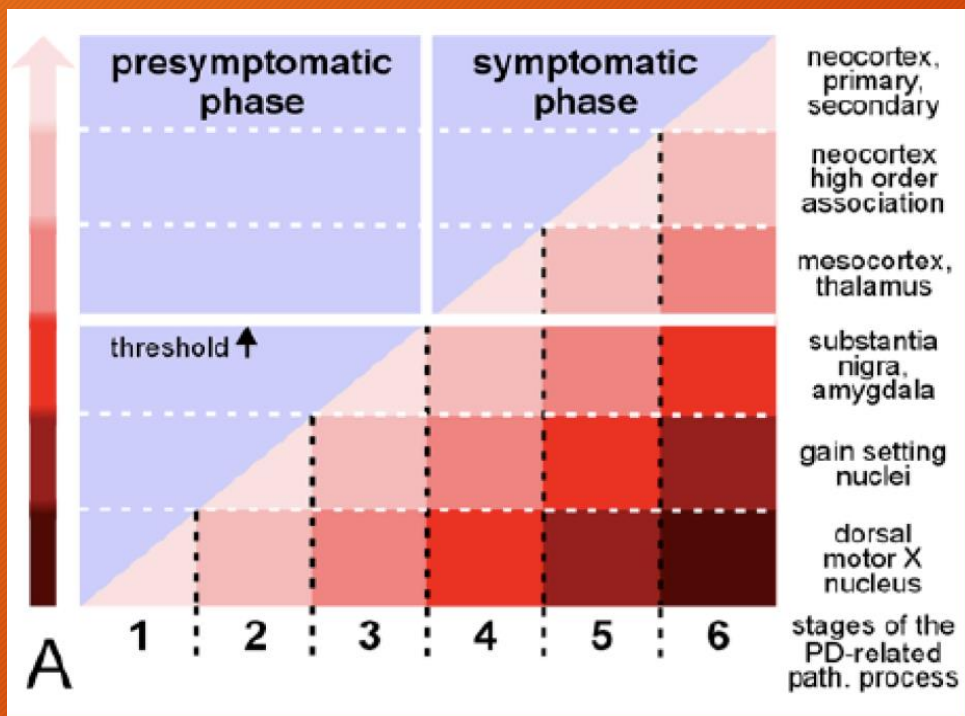
Profesor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Zakład Psychologii Lekarskiej, UMed Łódź

Przedkliniczne stadia otępienia: AD

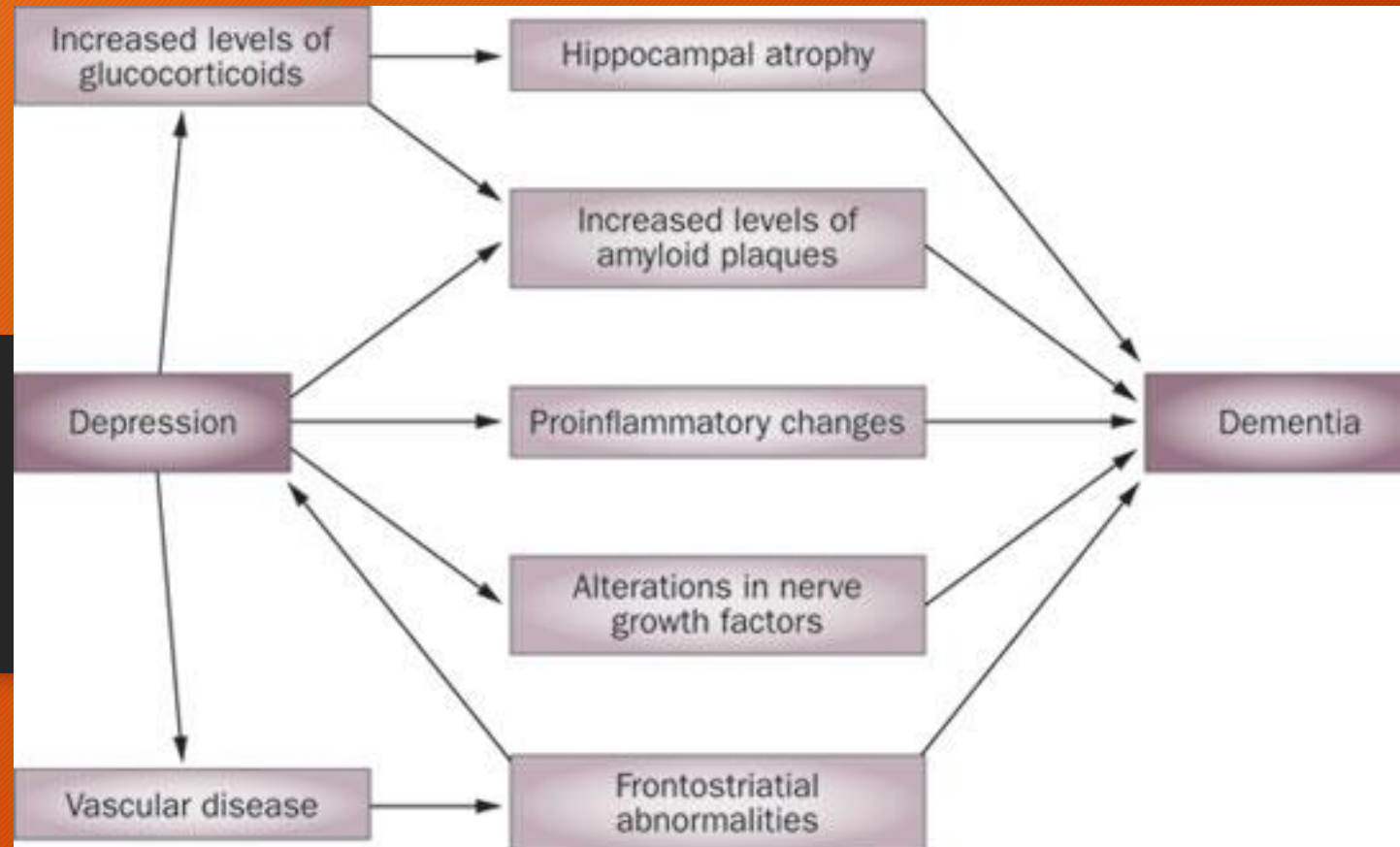
Przedkliniczne stadia chorób z ciałami Lewy'ego

Depresja jako czynnik ryzyka otępienia?

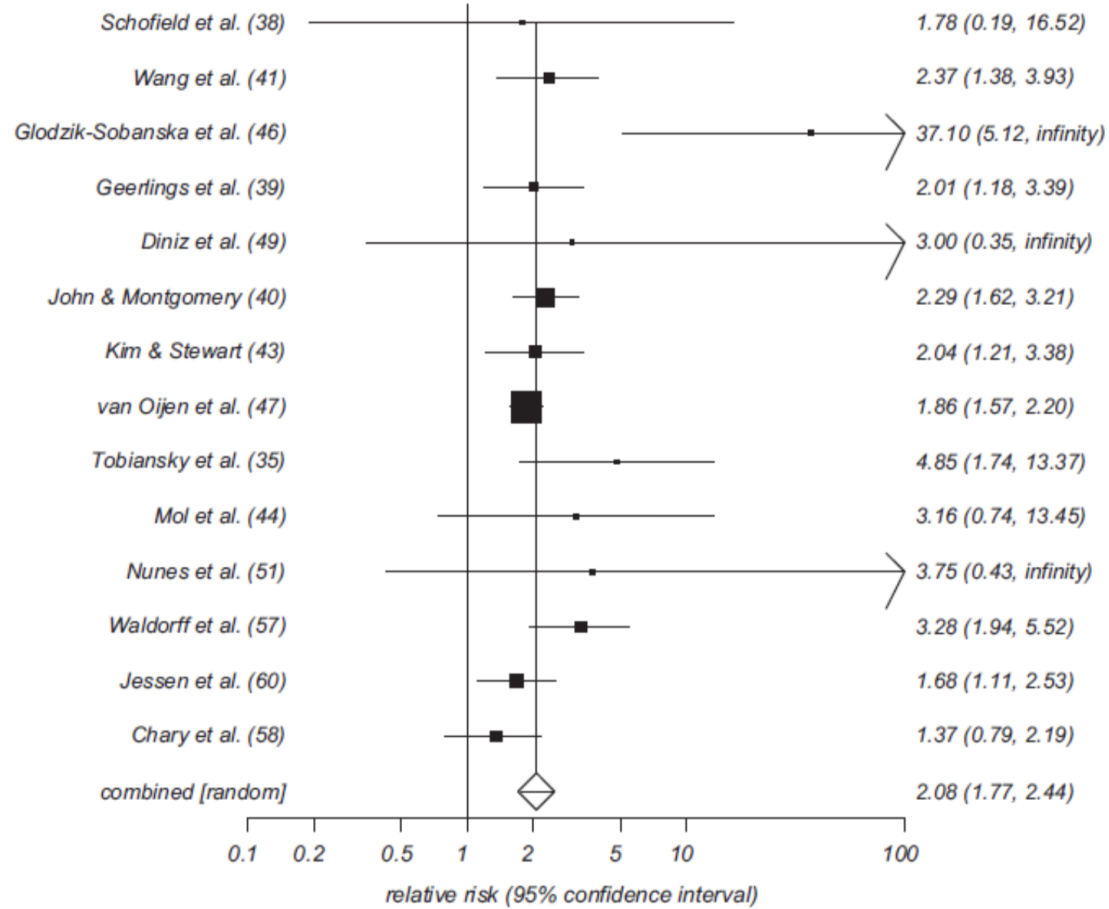
- ▶ Około 20% (częściej w AD i DLB niż innych otępieniach) chorych z otępieniem ma depresję do 5 lat wcześniej
- ▶ Chorzy z nawracającą depresją i zaburzeniem lękowym uogólnionym mają podwyższone ryzyko otępienia w porównaniu do populacji ogólnej
- ▶ Możliwe wyjaśnienia:
  1. Depresja jako prodrom
  2. Depresja ujawnia dysfunkcję poznawczą / przyspiesza diagnozę
  3. Depresja uszkadza hipokamp poprzez hiperkortyzolemię

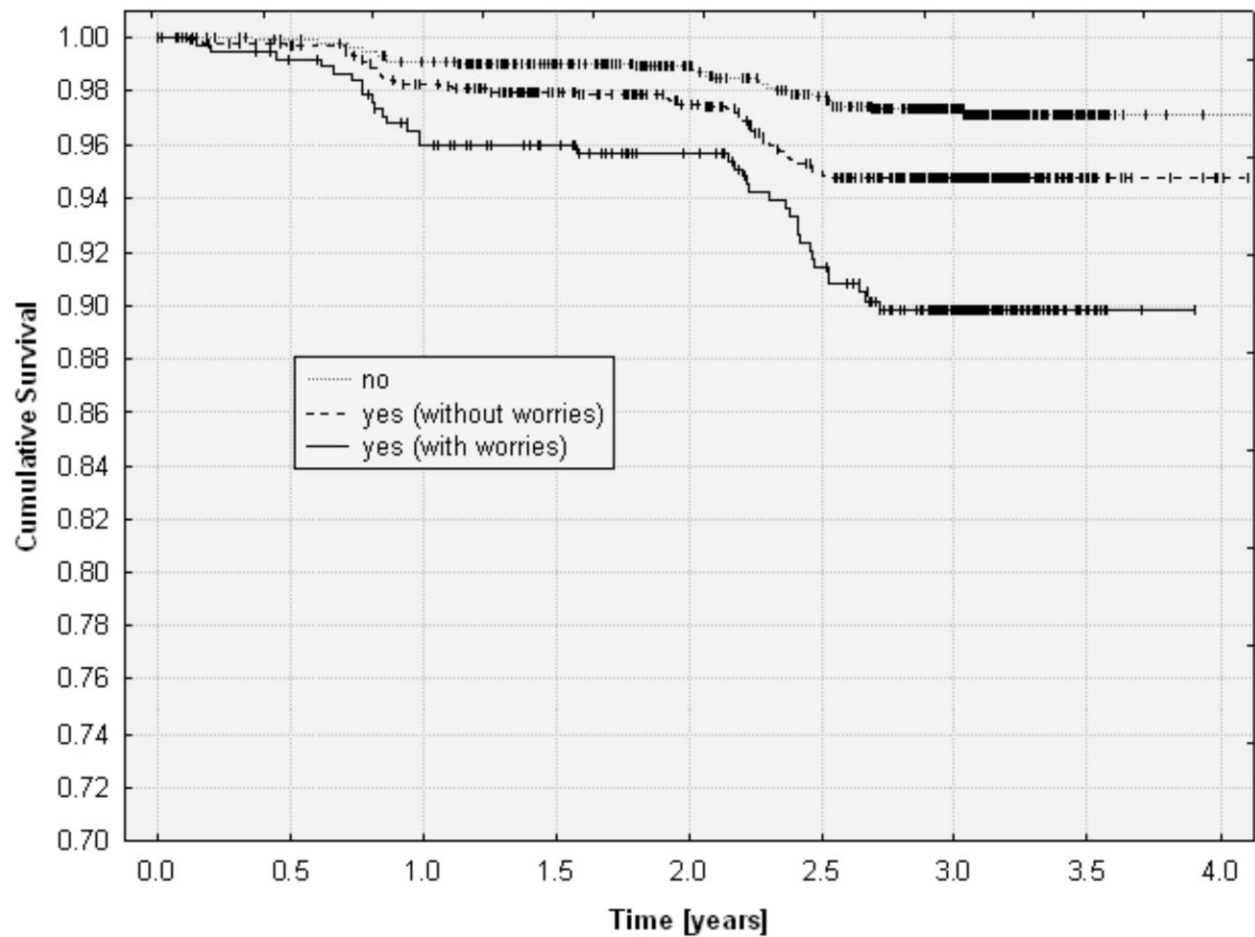
Neurobiologia depresji jako prekursora otępienia

Byers, A. L. & Yaffe, K. (2011) Depression and risk of developing dementia
Nat. Rev. Neurol. doi:10.1038/nrneurol.2011.60

Relative risk meta-analysis plot (random effects)

AgeCoDe
n=2.423,
cognitively normal
36 months follow-up

SCD without worries

HR: 3.04

CI: 1.36-6.81

SCD with worries

HR: 6.54

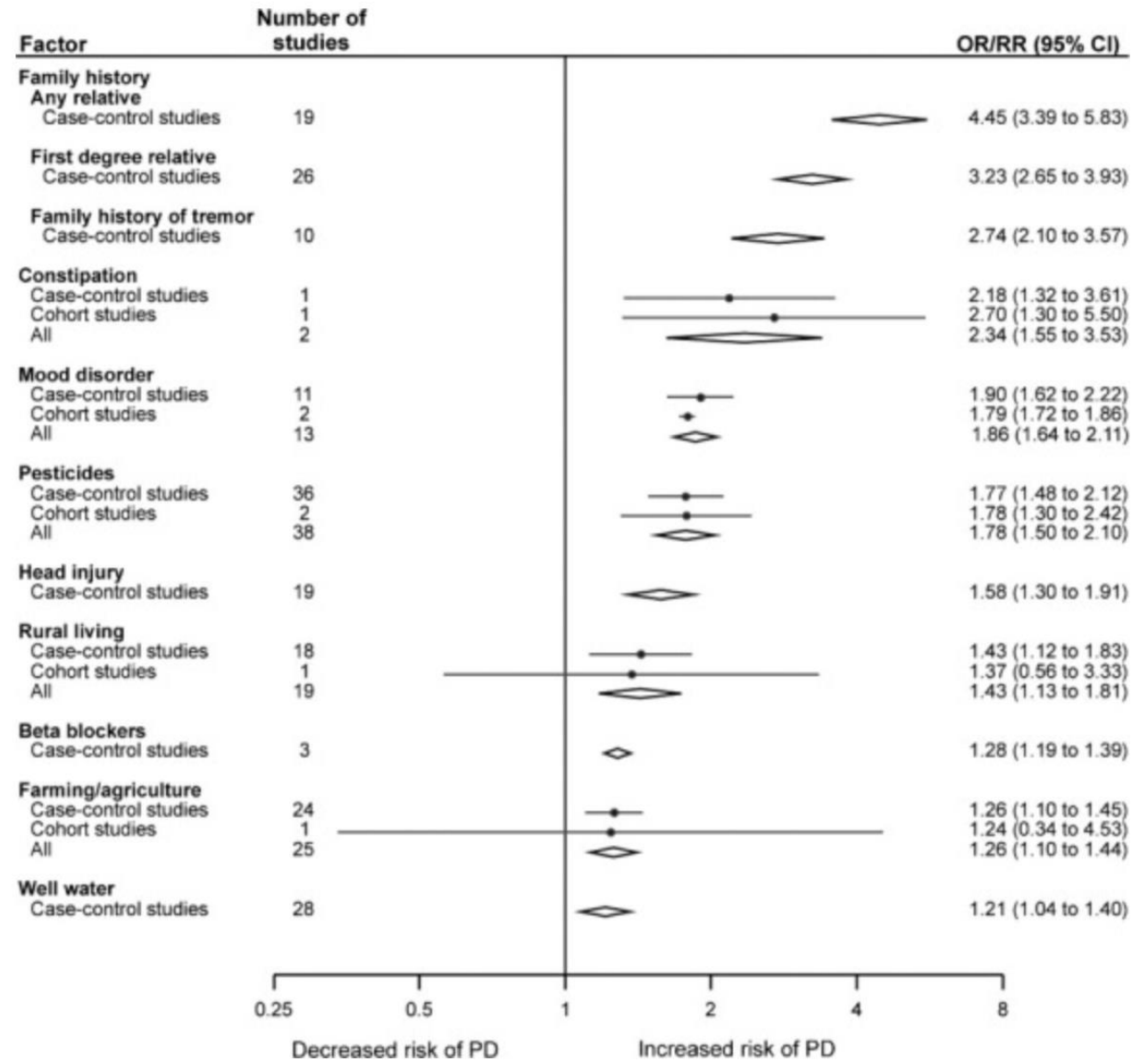
CI: 2.82-15.20

Meta-Analysis of Early Nonmotor Features and Risk Factors for Parkinson Disease

Alastair J. Noyce, BMedSci, MRCP,^{1,2} Jonathan P. Bestwick, MSc,³

Laura Silveira-Moriyama, PhD, MD,^{1,4} Christopher H. Hawkes, MD, FRCP,²

Gavin Giovannoni, PhD, FRCP,² Andrew J. Lees, MD, FRCP,¹ and Anette Schrag, PhD, FRCP¹

Depresja jako niepokojący sygnał

- Każdy stan depresyjny pojawiający się u nieleczonego dotąd chorego po 60 roku życia
- Uporczywe, źle reagujące na leczenie objawy depresyjne
- Zmiana charakteru nawracającego dotąd zaburzenia depresyjnego (uporczywość, objawy psychotyczne)

Inne niż depresja objawy neuropsychiatryczne jako predyktory otępienia

- Apatia
- Zaburzenia snu
- Inne późno rozwijające się objawy neuropsychiatryczne: zaburzenia lękowe, odhamowanie

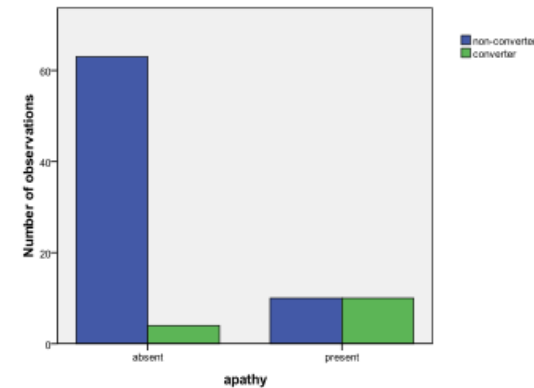
Apatia czy depresja jako czynnik ryzyka otępienia?

- Diagnoza apatii 8x bardziej niż depresji podnosiła ryzyko konwersji MCI do demencji [Chilovi i wsp., 2009]
- Obecność apatii, ale nie depresji wiąże się z amyloidopatią (i ryzykiem demencji) u chorych z PD [Bohnen i wsp., 2015]
- Obecność apatii wiąże się z współchorobowością naczyniową i podwyższa ryzyko rozwoju demencji [van der Mast, 2008; Eurelings, 2016]
- Apatia a nie depresja podnoszą ryzyko demencji u chorych z MCI [Palmer i wsp., 2010; Sobow i wsp., 2010]

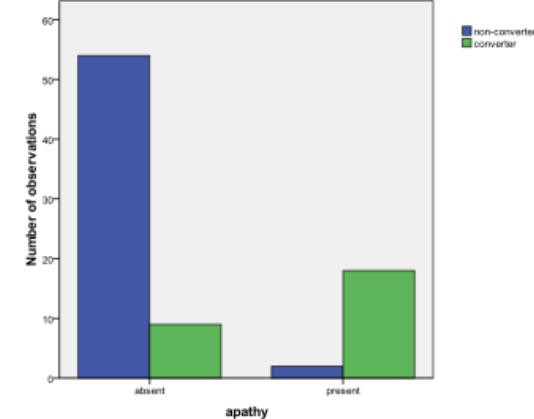
Variable	Converters at 2 years	Non-converters at 2 years	p value
Age	78,3 ± 2,5	73,3 ± 0,4	<0,001
Education (in years)	8,8 ± 4,2	9,0 ± 3,9	NS
MMSE	27,4 ± 0,9	27,8 ± 0,9	NS
ADAS-cog	13,1 ± 1,7	11,5 ± 2,1	<0,001
Amnesic/Multiple domain subtype of MCI	6 / 27	33 / 23	<0,01
Gender (M/F)	5 / 22	20 / 36	NS
Depression	6 / 21	5 / 51	NS
Anxiety	5 / 22	6 / 50	NS
Apathy	18 / 9	2 / 54	<0,001
Mood lability	2 / 25	8 / 44	NS

Raw relative risk of developing dementia within 2 years for patients who were apathetic at baseline versus those without apathy was 18,6 (95% CI 5,8 ÷ 69,0). After controlling for possible confounders such as age, MCI subtype and baseline ADAS-cog, RR for apathetic subjects remained significant and reached 9,2 (95% CI 2,9 ÷ 28,5). Apathy also remained in a multivariate backward stepwise logistic regression model for conversion after 24 months of observation.

The presence of apathy and conversion to dementia after 1 year

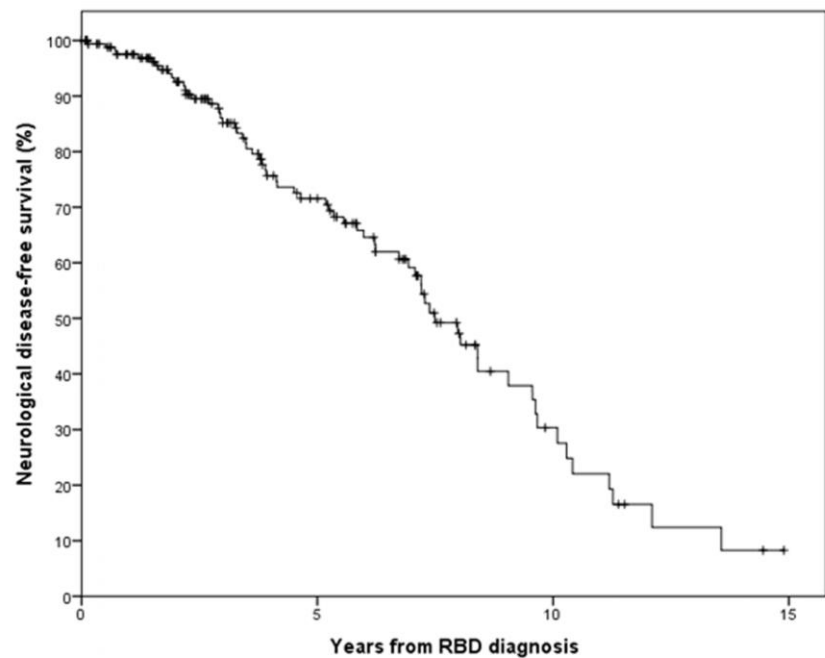
The presence of apathy and conversion after 2 years

Zaburzenia snu jako zwiastun neurodegeneracji

Neurodegenerative Disorder Risk in Idiopathic REM Sleep Behavior Disorder: Study in 174 Patients

Alex Iranzo^{1,2*}, Ana Fernández-Arcos¹, Eduard Tolosa^{1,2}, Mónica Serradell¹, José Luis Molinuevo¹, Francesc Valldeoriola^{1,2}, Ellen Gelpi³, Isabel Vilaseca⁴, Raquel Sánchez-Valle¹, Albert Lladó¹, Carles Gaig^{1,2}, Joan Santamaría^{1,2}

- Najczęstsze diagnozy: DLP, PD/PDD, MSA, MCI/demencja

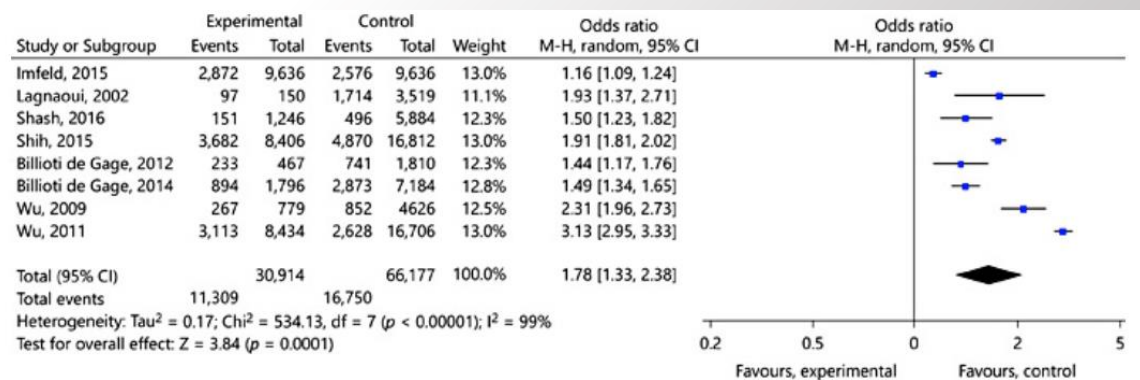
Excessive Sleepiness is Predictive of Cognitive Decline in the Elderly

Isabelle Jaussent, MSc¹; Jean Bouyer, PhD^{2,3}; Marie-Laure Ancelin, PhD¹; Claudine Berr, PhD¹; Alexandra Foubert-Samier, MD⁴; Karen Ritchie, PhD^{1,5}; Maurice M. Ohayon, MD, DSc, PhD⁶; Alain Besset, PhD¹; Yves Dauvilliers, MD, PhD^{1,7}

- Francuskie badanie The Three-City Study
- Prawie 5000 osób (MMSE >24) w prospektywnej obserwacji
- Nadmierna senność w ciągu dnia, ale nie inne skargi na sen podwyższała ryzyko pogorszenia poznawczego w obserwacji 8-letniej

Benzodiazepiny a ryzyko rozwoju demencji [Islam i wsp., 2016]

- wzrost ryzyka o około 40%

Nie-neuropsychiatryczne objawy zwiastujące

- Zaburzenia węchu
- Zaparcia

Zaburzenia węchu jako wczesny objaw neurodegeneracji

- Zarówno osłabienie węchu, jak i zaburzenia dyskryminacji węchowej są predyktorami MCI/demencji [Godoy i wsp., 2015]
- W kohorcie ponad 1000 Nowojorczyków zaburzenie węchu (mierzone UPSIT) było lepszym predyktorem rozwoju zaburzeń poznawczych/demencji w ciągu 2-4 lat niż testowane zaburzenia pamięci epizodycznej [Devanand i wsp., 2015]
- Deficyt węchu podwyższa dwukrotnie ryzyko „konwersji” z aMCI do otępienia (AD) w rocznej obserwacji; proponowany wczesny biomarker [Woodward i wsp., 2017]

Zaparcie jako wczesny objaw choroby Parkinsona / synukleinopatii

Prediagnostic presentations of Parkinson's disease in primary care: a case-control study

Anette Schrag, Laura Horsfall, Kate Walters, Alastair Noyce, Irene Petersen

- Zaparcie i drżenie były jedynymi objawami raportowanymi jako częstsze na 10 lat przed rozpoznaniem PD
- Na dwa lata przed postawieniem diagnozy obecne były ponadto zaburzenia ejakulacji, oddawania moczu, spadki ciśnienia, zawroty głowy, osłabienie i depresja [Lancet Neurol 2014]
- „Premotor diagnosis”? [Winkler i wsp., 2011]

The clinical characteristics of dementia with Lewy bodies and a consideration of prodromal diagnosis

Paul C Donaghy* and Ian G McKeith

Pierwsze objawy przed postawieniem diagnozy DLB

Cognitive

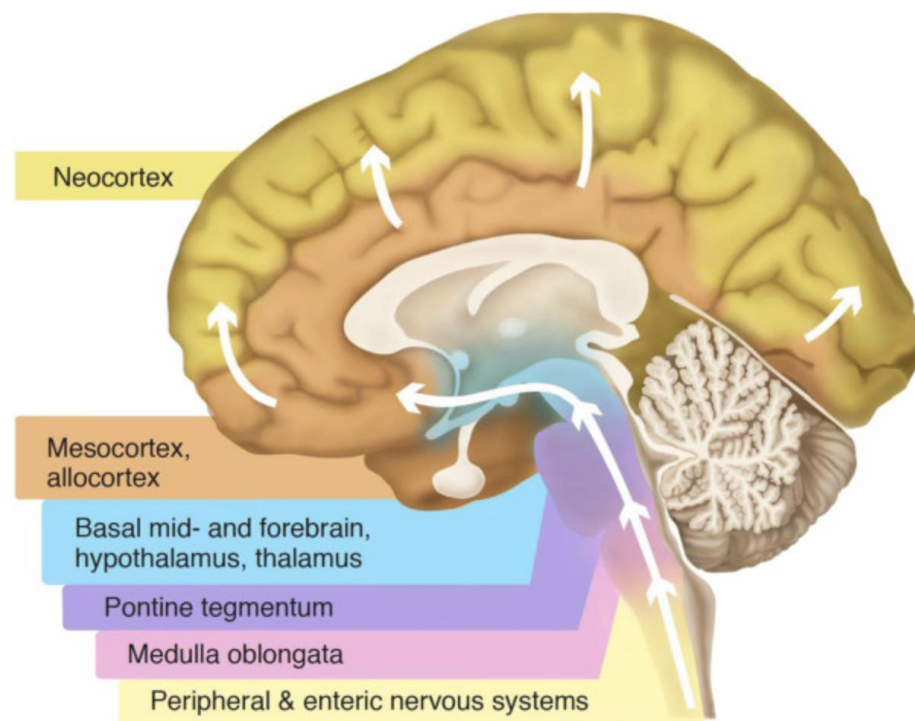
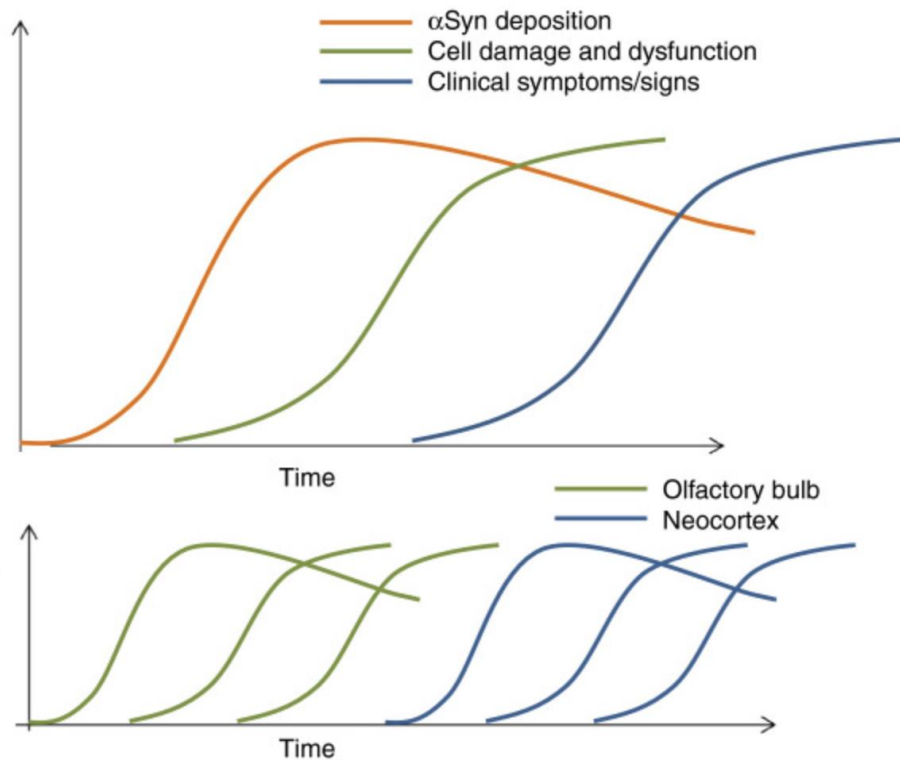
- Non-amnestic cognitive impairments
- Cognitive fluctuations (less common)

Psychiatric / behavioural

- REM sleep behaviour disorder
- Visual hallucinations
- Depression
- Delirium

Physical

- Parkinsonism
- Hyposmia
- Constipation
- Orthostatic hypotension

Przedkliniczne rozpoznanie chorób z ciałami Lewy'ego?

Wzorzec dysfunkcji poznawczych a typ rozwijającego się otępienia

- Amnestyczne *versus* nieamnestyczne MCI
- Jednomodalne *versus* wielomodalne MCI
- Pamięć epizodyczna
- Wczesne fluktuacje / krótkotrwałe przemijające stany amnestyczne
- Wczesne deficyty językowe (warianty językowe FTD/AD)

Objawy neurologiczne sugerujące diagnozę podtypu demencji

Objaw	Typ demencji
Mioklonie	CJD
Bradykinezja, wzmożone napięcie, bez drżenia	DLB
Asymetria odruchów, objawy piramidowe	VaD
Neuropatia obwodowa	Demencje metaboliczne, toksyczne
Objawy deliberacyjne	FTLD

Podsumowanie

- Procesy neurozwyrodnieniowe prowadzące do demencji zaczynają się na wiele lat przed klinicznymi objawami dysfunkcji poznawczych
- Różne objawy neuropsychiatryczne, zaburzenia węchu, zaparcia oraz dysfunkcje układu autonomicznego mogą poprzedzać diagnozę demencji o wiele lat
- Połączenie obecności takich wczesnych objawów klinicznych z badaniami biomarkerowymi / neuroobrazowymi może przyspieszyć postawienie diagnoz